

Jongeren door de bonden heen

Dat de FNV de aansluiting met de jongere generatie dreigt te verliezen, zoals in het onlangs uitgelekte rapport 'De FNV over veertien jaar' valt te lezen, was voor een beetje ingewijde nu niet bepaald nieuws. En dat dat koste wat het kost voorkomen moet worden, staat voor ieder weldenkend vakbondsmens vast. 'Anders wordt FNV-(st)ers een uitstervende soort', merkte een van de aanwezigen bij het ronde-tafelgesprek over het thema op.

Foto: Chris Pennarts

Aanwezig waren:

Gerard Elferink, werkzaam op het landelijk bureau van de Jongerenbeweging verbonden met de FNV.

Katinka Kahlman, vrijgestelde Jongerenbeweging in Alkmaar.

Patrick van Klink, kaderlid Industriebond FNV in Rotterdam en werkzaam bij V.d. Bergh & Jurgens (onderdeel van Unilever).

Peter van der Put, bondsjongerensekretaris Vervoersbond FNV.

Hans Boot en **Hans Fransen van de Putte**, leden redactie Solidariteit.

Een voor de hand liggende konklusie die de FNV nu dan ook getrokken heeft. Maar dat vraagt meer dan (alweer volgens dat rapport) 'een meerjarige en op maat gesneden professionele wervingsaanpak'. Overigens niet de enige aanbeveling die de betreffende projectgroep deed. Andere waren: verbetering van de rechtspositie van jongeren, bredere dienstverlening, aparte advies- en steunpunten voor jongeren en 'de recent gemaakte afspraken tussen FNV en Jongerenbeweging moeten krachtig uitgevoerd worden'. Waarschijnlijk geen overbodige luxe als we bedenken dat bijvoorbeeld de Industriebond het aantal jongere leden heeft zien teruglopen van 21.000 zo'n vijf jaar geleden naar 3.500 nu. Maar of het voldoende is?

ERVARINGEN MET VAKBONDS-JONGERENWERK

Patrick: De Industriebond had sinds een aantal jaren in vrijwel alle distrikten een jongerenadviescommissie, overkoepeld door een landelijke adviescommissie die de bondsraad adviseert. Op een gegeven moment is de Industriebond begonnen met het beruchte jeugdwerkplan en nog voordat dat uitkwam waren er toestanden over. De jongeren zagen dat plan helemaal niet zitten. Die (advies)structuur is daarna min of meer uit elkaar gevallen. De Industriebond is met het jeugdwerkplan doorgedaan en heeft zich ook gestort op ondermeer de reorganisatie van de bedrijfsopleidingen in de metaal; met name op beleidsmatig gebied is de bond bezig geweest, maar het echte jongerenwerk, het organiseren en actief maken van jongeren in de bond is eigenlijk een aantal jaren blijven liggen. Pas sinds kort begint de Industriebond daar weer wat serieuzer aan te trekken. Nu is er een landelijke jongerenwerker aangetrok-

ken die de werving van jongeren weer van de grond moet zien te krijgen. Want er vindt een enorme vergrijzing plaats in het kaderbestand. Het is niet alleen belangrijk dat jonge kaderleden actief zijn in de bond zelf. Er is ook het feit dat anders de kloof tussen kaderleden die al jaren actief zijn en kaderleden die pas beginnen, steeds groter wordt. De nieuwe kaderleden moeten ook opgeleid worden en begeleid in de praktijk.

Solidariteit: Kun je iets meer zeggen over de kritiek die jongeren hadden op het jeugdwerkplan van de Industriebond?

Patrick: Het uitgangspunt om aan de jeugdwerkloosheid, die in verhouding groter is dan onder ouderen, iets te doen is in principe prima. Maar een van de kritiekpunten was dat jongeren als een aparte categorie behandeld worden. Een ander punt is de veronderstelling dat de jeugdwerkloosheid zo groot is, omdat jongeren niet goed opgeleid zijn of geen ervaring hebben. Dat is natuurlijk maar ten dele zo. De belangrijkste oorzaak van de (jeugd)werkloosheid is de crisis. Als je het dan hebt over arbeidstijdverkorting en herverdeling van arbeid, zul je ook een in verhouding grotere plaats moeten inruimen voor nieuwe en vooral volwaardige banen voor jongeren. En dat was geen onderdeel van het plan van de Industriebond. Uiteraard zitten er mankoos in de opleiding van jongeren en als ze ergens binnenkomen moeten ze de weg leren kennen. Maar als je die dingen als oorzaken van de jeugdwerkloosheid aanwijst, dan zoek je de oplossingen in de verkeerde richting. In de jaren zeventig waren dat redenen om jongeren minder loon te geven en nu worden ze gebruikt om jongeren een aantal jaren op praktijkervaringsplaatsen te zetten, een opleiding te geven voor zakgeld, te laten werken met behoud van uitkering. Wat dat betreft zijn er nu mogelijkheden te over: banen van 32 uur, groeibanen, tijdelijk dienstverband...

THEMA - JONGEREN EN VAKBEWEGING

JONGERENBEWEGING

Solidariteit: Als je actief wordt of bent als jongere binnen een vakbond, hoe kom je dan de Jongerenbeweging tegen? Kennelijk gebeurt dat niet automatisch, omdat bonden en Jongerenbeweging hun ledenbestanden niet uitwisselen; terwijl toch zo'n 70.000 jongeren georganiseerd zijn. Laat de Jongerenbeweging zich zien in de bonden?

Katinka: De moeilijkheid is dat je pas iets te weten komt over de Jongerenbeweging, als je al actief in een bond bent. En veel jongeren zijn dat niet.

Gerard: Bij de Bouw- en Houtbond worden sinds twee jaar regionaal alle jonge leden een keer uitgenodigd voor een kennismakingsbijeenkomst, die wordt opgezet in samenwerking met de distrikten van de Jongerenbeweging. Dan ligt er dus wel een directe relatie, omdat er een begeleid(st)er van de Jongerenbeweging aanwezig is met een duidelijke eigen inbreng.

Peter: Bij de Vervoersbond gebeurt iets dergelijks, maar ik vind dat nogal simpel. Je richt je daarmee op die jongeren die de stap om lid te worden al hebben gezet. Maar een veelvoud van die 70.000 is nog geen lid en ik vind het jammer dat in de twee jaar dat ik bij de Vervoersbond werk niemand van de Jongerenbeweging naar mij toegekomen is met een idee om ergens aan de slag te gaan.

Patrick: Je kunt het niet alleen op de Jongerenbeweging afschuiven dat er zo weinig jongeren georganiseerd zijn. Dat is ook aan de bonden zelf te wijten. Het afgelopen jaar is er voor het eerst weer een gecoördineerde wervingsactiviteit van de Industriebond geweest in Rotterdam naar bedrijfsscholen toe. Met als resultaat dat we in april en mei 115 nieuwe jonge leden hebben gewonnen. Als dat goed wordt georganiseerd en er begeleiding is, dan lukt dat. Daarna moet je bekijken wat je met die jongeren kunt gaan doen, met welke problemen ze te maken hebben, welke zaken ze zelf willen aanpakken; hoe je ze actief kunt krijgen in een bedrijfsledengroep.

Solidariteit: Wat is dan de functie van de Jongerenbeweging naast het jongerenwerk binnen de bonden zelf?

Peter: Wat ik belangrijk vind in de samenwerking met de distrikten van de Jongerenbeweging is dat bijvoorbeeld jongeren van de NS ook eens praten

met iemand uit een meidengroep. Of op een uitwisselingsavond komen om te discussiëren over arbeidstijdverkorting; maar dan in bredere zin, niet zozeer binnen dat smalle jasje van de Spoorwegen. Zo zijn er nog wel meer argumenten te verzinnen. Daarnaast werken bij de Jongerenbeweging ruim honderd mensen en ik ben in mijn eentje nu eenmaal niet in staat om alle initiatieven en groepen in het hele land goed te begeleiden.

Solidariteit: Dan lijkt het of de Jongerenbeweging haar bestaansrecht ontleent aan de aanvulling op het werk binnen een bond.

Gerard: De Jongerenbeweging organiseert ook jongeren die geen lid van een bond zijn en via die weg in aanraking komen met vakbondsjongeren. Maar dat nog daargelaten. Een van de redenen waarom maar heel weinig jongeren actief zijn in de verschillende bonden en vooral in de afdelingen, is dat ze zich daar als enkelingen tussen de grijze massa van de 'oudere ballen' niet erg thuis voelen. Voor meiden geldt dat al helemaal. Er wordt op een andere manier met elkaar gesproken, met elkaar omgegaan. We hebben dat wel eens de 'koffertjeskultuur' genoemd. Een van de functies van de Jongerenbeweging is nu juist dat jongeren daar onder elkaar op een heel ander nivo kunnen praten en uitmaken wat ze zelf van bepaalde dingen vinden. Moeilijke begrippen als arbeidsvoorwaardenbeleid en allerlei vreemde afkortingen kunnen worden uitgelegd. De Jongerenbeweging is dan ook in staat - en hier en daar gebeurt dat ook - om vanuit jongeren een inbreng te hebben in de diverse bonden, bijvoorbeeld op het terrein van het arbeidsvoorwaardenbeleid. In de Bouw- en Houtbond hebben jongeren landelijk afgesproken wat zij van het arbeidsvoorwaardenbeleid vonden, zelf CAO-voorstellen gemaakt en ook binnen de bond de mogelijkheid gekregen met een eigen folder de boer op te gaan. Dat heeft ook een ondersteunende functie.

Solidariteit: Betekent dat dan dat de Jongerenbeweging alleen al door haar bestaan een kritiek vormt op de bonden en bondsstructuren? Er is in Nederland vanuit met name de KWJ een traditie van een jongerenbewe-

ging. Die heb je ook in België, maar bijvoorbeeld in Engeland niet. Daar zitten jongeren met volwassenen samen. Waarom is het dan nodig dat er hier een Jongerenbeweging is en waarom zou het werk van de Jongerenbeweging niet binnen de bonden gedaan kunnen worden?

Katinka: De Jongerenbeweging is heel kritisch naar de bonden toe. Het is nog heel vaak zo dat (kader)leden het beleid van de bond verdedigen, ook al worden jongeren gekort op hun loon of werkweek. De Jongerenbeweging kan daar vanuit een veel onafhankelijker positie tegen protesteren.

Gerard: Het feit dat er in Nederland zelfstandig jongerenwerk is, heeft ook te maken met de historie. Jongeren hebben een aparte positie opgelegd gekregen, zowel rechtspositioneel als wat bepaalde baantjes betreft; ze mogen sommige dingen wel, andere niet. Ze zijn gebonden aan wettelijke jeugdlonen. Dat komt omdat er altijd al voor jongeren een hoop beslist is.

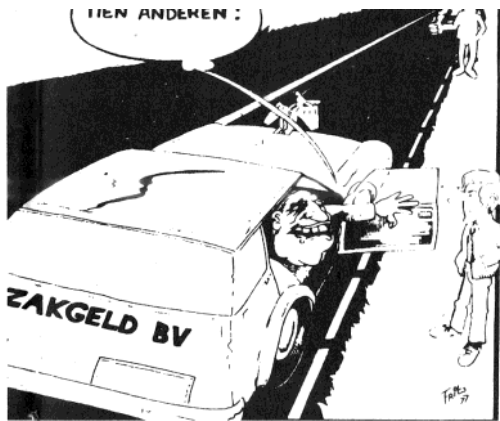
Datzelfde gebeurt binnen de bonden, waar voor jongeren bedacht wordt wat goed voor hen is. Bovendien kunnen er belangentegenstellingen ontstaan tussen ouderen en jongeren. Onder het motto 'dat niet alles haalbaar is' worden bij CAO-onderhandelingen de jeugdlonen als wisselgeld gebruikt. Dat betekent dat wij een zelfstandige Jongerenbeweging, die 'van, voor en door jongeren is' noodzakelijk vinden.

Peter: Maar dan moet je ook wat te bieden hebben. Het is nog altijd de bond die onderhandelt met werkgevers. Ik denk dat je als actieve vakbondsjongeren je vooral zult moeten richten op wat er binnen de bonden aan discussie speelt, met name op het gebied van het arbeidsvoorwaardenbeleid, en moet proberen die in een zo vroeg mogelijk stadium te beïnvloeden. Je moet wel kunnen zeggen tegen jongeren 'Wij kunnen ervoor zorgen, samen met jullie, dat er in de CAO iets gedaan wordt aan jullie rechtspositie.'

SERIEUS GENOMEN WORDEN

Solidariteit: Een veel gehoorde klacht is dat er onvoldoende naar jongeren geluisterd wordt. In wezen zeggen jullie dat ook. Als de eisen van jongeren helemaal onderaan de lijst komen, worden ze niet serieus genomen. Ligt het bestaansrecht van de Jongerenbeweging dan daarin dat daar wel naar

THEMA - JONGEREN EN VAKBEWEGING

jongeren wordt geluisterd? En misschien ook in het feit dat de Jongerenbeweging een bredere oriëntatie heeft dan alleen het arbeidsvoorwaardenbeleid en de CAO; meer aandacht voor vrouwenstrijd, antiracisme, antifascisme en dergelijke?

Gerard: Op een gegeven moment was de discussie over wat toen nog heette positieve diskriminatie van vrouwen in de bouw en dan met name van meiden zo ver dat jongeren daar achter stonden. Maar dan moet je ook nog de hele Bouw- en Houtbond daarvan overtuigen en dat redden we niet.

Katinka: Omdat die mannen denken dat ze daar geen belang bij hebben. Dat gaat met jongerenpunten net zo. En dan moet je duidelijk maken waarom het wel belangrijk is dat ouderen jongeren steunen als het gaat om bijvoorbeeld jeugdloonverlaging, want dat tast ook hun positie aan. Maar we weten ook allemaal hoe dat gaat op CAO-vergaderingen. Iedereen is tegen inleveren en dan komt zo'n bestuurder met het verhaal 'We kunnen niet anders'. Op zo'n moment worden jongeren verantwoordelijk gesteld voor het al of niet afsluiten van een CAO.

Gerard: Maar dat kan ook anders. Vorig jaar zijn we vanuit het jongerenwerk heel systematisch op de Bouw- en Houtbond blijven zitten. Tijdens de onderhandelingen hebben we de werkgevers symbolisch op water en brood gezet. Voor een belangrijke bondsvergadering hebben we op een heel positieve manier pamfletten uitgedeeld, waarin we attenderden op de eventuele jeugdloonverlaging. Op die manier hebben we gedaan gekregen dat als vierde eis 'geen jeugdloonverlaging' aan het pakket werd toegevoegd. Toen de staking uitbrak hebben we op bijeenkomsten stelselmatig ons verhaal gehouden. Jongeren hebben

zich laten zien. Een eerste gevolg is dat we nu bij belangrijke onderwerpen aanwezig kunnen zijn op bondsraads- vergaderingen. Voor de Bouw- en Houtbond is dat nogal een verandering.

Patrick: In het bondsbeleid voor een nieuwe CAO zijn jongerenpunten altijd zaken van de tweede rang. Toen ik pas bij Unilever werkte was er nog de eis de jeugdlonen te verhogen. Nu heeft Unilever de eigen jeugdlonen nooit verlaagd of afgeschikt, dus naar de negatieve kant zijn er geen problemen geweest. Maar die eis is ook nooit ingewilligd en er wordt ook niet meer over gepraat. Als je als bond ziet dat het een werknemersstrategie is om de jeugdlonen te verlagen, moet je daar wel een hoofdpunt van maken als onderdeel van het totale pakket. Die keuze heeft de Industriebond niet gemaakt. En hetzelfde geldt voor de metaalopleidingen. Waar het in wezen om gaat is welke strategie je als vakbeweging hanteert. Jongeren hebben wel een speciale positie en speciale belangen, maar daarmee zijn het nog geen. wezens van een andere wereld. Koe gaan bonden om met de eisen die gesteld worden. Trek je je steeds verder terug en lever je steeds meer in of ga je werken aan een strijdbaar vakbeweging.

Solidariteit: Zou je kunnen zeggen dat kritiese vakbondsleden, die bijvoorbeeld hebben geëist 26 uur met behoud van loon en volledige herbezetting, over het algemeen gevoeliger zijn voor jongereneisen?

Katinka: Dat denk ik wel. Eén keer heb ik een aantal kritiese leden van de bond, van wie ik wist dat ze al jarenlang tegen het beleid gingen, vóór een bepaalde vergadering opgebeld om te vragen daarnaar toe te komen. We zijn toen in de oppositie gegaan en dat heeft een enorme heibel gegeven. Niemand luisterde meer naar de bestuurder. Maar dat moet je wel zelf organiseren.

WAAROM LANDELIJKE ORGANISATIE?

Solidariteit: Om jongereneisen in de CAO te krijgen zullen jongeren zich moeten laten zien en op een georganiseerde wijze die eisen moeten inbrengen, liefst in een zo vroeg

mogelijk stadium. Een ander belangrijk punt is dat dan ook de leden die gevoelig zijn voor jongereneisen, de kans krijgen om daar achter te gaan staan. Maar hoe is dan de verhouding tussen een jongerengroep in de bond en de Jongerenbeweging? Als je wilt dat jongeren gezamenlijk en georganiseerd voor hun eisen opkomen, wat is dan de rol van de Jongerenbeweging daarin?

Peter: De Jongerenbeweging heeft het in zich de zaak breder te trekken dan alleen de Vervoersbond. Als je een aantal loslopende vakbondsjongeren hebt die het in welke bond dan ook in hun eentje moeten doen, kun je als Jongerenbeweging nagaan wat je kunt ondernemen om die mensen elkaar te laten ondersteunen. Dat geldt niet alleen voor vakbonds- jongeren, maar ook voor bijvoorbeeld werkloze jongeren.

Gerard: Ik zou het heel goed vinden als op een breed uitwisselingsweekend jongeren vanuit verschillende bonden hun standpunten en ideeën zouden bespreken, om van daaruit gezamenlijke activiteiten op te zetten. Als wij als Jongerenbeweging in staat willen zijn een bredere oriëntatie, een bredere kijk of bewustzijn bij jongeren tot stand te brengen, dan is ook een van de taken van de Jongerenbeweging actieve jongeren bij elkaar te brengen. Op dat moment zou ik ook in de - en nu komt er een mond vol - Beleidsadviesraad Werkgelegenheid en Sociaal-Economische Aangelegenheden van de FNV, waar ik in zit, veel gefundeerder kunnen opereren. Nu praat ik veel te veel vanuit mezelf en vanuit dingen die ik wel eens opgepikt heb in discussies. Het zou veel beter zijn als je een gezamenlijke basis door het hele land, dwars door alle bonden heen zou kunnen creëren, in de vorm van een vakbonds- jongeren-platform. Dan kan ik echt zeggen in zo'n adviesraad 'DE jongeren vinden dit'.

Solidariteit: Nu kun je dat dus niet, maar hoe zit dat dan? Als de Jongerenbeweging zich aansluit bij BIVAK, wat ze formeel - gedaan heeft, wat betekent dat dan?

Gerard: De Jongerenbeweging heeft geen strak, landelijk beleid in dat soort zaken. De distrikten zijn in hoge mate vrij in hun activiteiten. Wat BIVAK betreft is landelijk gezegd: 'Prima, we sluiten ons aan', maar verder hangt het af van de initiatieven die plaatselijk worden genomen.

Patrick: Daar ligt voor mij hét grote

THEMA - JONGEREN EN VAKBEWEGING

manko van de Jongerenbeweging. Ik ben er ook voor dat afdelingen een bepaalde ruimte hebben voor eigen activiteiten en dat ze die zelf bepalen, maar je bent niet voor niets een landelijke organisatie. Dan moet je kunnen zeggen: 'Dit zijn de prioriteiten waar we met z'n allen achter staan' en daarnaast vrijheid, blijheid. De kracht van een landelijke organisatie is dat je op een gegeven moment met z'n allen naar buiten kunt komen. Als je dat laat liggen, waarom ben je dan nog een landelijke organisatie? Ervaringen uitwisselen alleen kan in de kroeg ook. *Katinka:* We zijn veel te veel met elkaar bezig en met interne discussies. We moeten gewoon de straat op. Zelfs rond zo'n actie als het barrikaderen van het huis van minister De Koning zitten we onderling te bakkeleien, terwijl dat stelletje in Den Haag maar doorgaat. Het maakt mij zo nu en dan niets uit wat voor actie er gevoerd wordt, als maar bekend is wat de Jongerenbeweging ervan vindt en dat er iets aan gedaan wordt.

Solidariteit: Er is geen landelijk, door distrikten overgenomen beleid. Dat wil zeggen dat op onvoldoende plaatsen jongereneisen - of het nu gaat om De Koning of de kruisraketten of wat dan ook - doordringen. Zou dat ook een verklaring kunnen zijn waarom volwassen (kader) leden jongereneisen niet serieus nemen?

Peter: Er zit nog een fase tussen. Veel actieve vakbondsjongeren voelen zich al niet meer zo aangesloten op de Jongerenbeweging.

Gerard: Er is ook een tekort aan traditie van naar buiten treden, je gezicht laten zien en een uitstraling hebben. Wat dat betreft wordt er ook veel te weinig gedaan aan publiciteit. Gisteren zijn in Emmen pamfletten uitgedeeld over het plan De Koning en daarna stonden er twee grote stukken in de regionale krant. Dat werkt ook naar de vakbeweging. Hetzelfde gaat op voor de staking in de bouw; daarmee kweek je bekendheid en goodwill, ook bij ouderen. Waar ik vaak tegen aan loop is dat leden zeggen: 'In jongerenwerk steken we geen energie meer, want vijf jaar geleden is dat ook mislukt.' Terwijl je dat móét blijven proberen, want jongeren worden ook ouder. Diegenen die konstant schreeuwen om nieuwe (kader)leden, zouden eigenlijk continu bezig moeten zijn jongeren te benaderen. Ze kunnen

contact opnemen met de Jongerenbeweging, zodat er een wisselwerking ontstaat. Aan de andere kant zal vanuit het vakbondsjongerenwerk en de Jongerenbeweging veel meer aansluiting gezocht moeten worden met kritiese vakbondsleden, zeker als je in de bond iets aan de kaak wilt stellen of anderen achter je eisen wilt krijgen.

Patrick: Het is heel belangrijk om het idee dat bij ouderen leeft, namelijk dat jongeren niet geïnteresseerd zijn en verrechtsen, te doorbreken. Het is niet zo dat eens in de zoveel jaar een generatie wordt geboren die rechtser is dan de vorige. Dat gebeurt alleen als ze door ons - als bond - niet benaderd worden en in de steek worden gelaten.

Peter: Wezenlijk in het vakbondswerk is dat je ook daar zit waar jongeren aanwezig zijn (bij grote bedrijven als Hoogovens, havenbedrijven, Philips, Unilever enzovoort heeft de Jongerenbeweging nauwelijks ingang). Er zijn genoeg ideeën en manieren om jongeren te benaderen; maar ze dan actief maken en houden, daar ligt het grote probleem. Bijvoorbeeld in een distrikt als Rotterdam, waar nogal wat mensen in de weer zijn met vakbondsjongerenwerk, zou het goed zijn als er een initiatief kwam om daar met elkaar van gedachten over te wisselen. De Jongerenbeweging zou daar een rol in kunnen spelen.

DE FNV OVER VEERTIEN JAAR

Solidariteit: Nog een laatste korte ronde over de FNV in het jaar 2000.

Patrick: Als de FNV echt blijft staan voor bepaalde eisen, zoals arbeidstijdverkorting en looneisen, als de FNV zou laten zien dat het menens is, de eisen goed uitlegt en dat opbouwt, dan lopen mensen daarvoor warm en gaan er ook de straat voor op. Dat zou een flinke stroom nieuwe leden opleveren, want dan zien de mensen dat de vakbeweging weer bezig is. Dan komen ze ook op vergaderingen, hebben een eigen mening en zijn bereid ervoor te knokken.

Peter: De doelstelling van het verhaal onderschrijf ik. Het is hoogst noodzakelijk dat met een aantal groepen, onder wie vrouwen en jongeren anders omgesprongen wordt. Maar laat dat dan wel over aan de mensen die er verstand van hebben. Die zijn

er heel veel, niet alleen bij de FNV, maar ook bij de Jongerenbeweging en andere organisaties.

Gerard: Je haalt geen jongeren binnen op leuke stickers en posters. Als bond moet je laten zien dat je er bent en ook dingen realiseert, onder meer voor jongeren. Pas dan kun je de boer op en werkt het ook. Of dat nu oorlogswinst is of niet.

Katinka: De vakbeweging moet veel meer de straat op en de bedrijven in. Misschien dat dan in het jaar 2000 ook veel meer jongeren, vrouwen en buitenlandse arbeid(st)ers een kans krijgen en actief zijn. Dat het een massale beweging wordt.

HANS FRANSEN VAN DE PUTTE